

O historickém románu nadnárodně a invenčně

Erik Gilk

Žánr historické prózy se v současné době netěší příliš velkému čtenářskému ani badatelskému zájmu. Proto lze jedině přivítat, že Ústav svetovej literatúry Slovenskej Akadémie vied se sídlím v Bratislavě se rozhodl tomuto nedostatku čelit a ve dnech 5. a 6. února 2014 uspořádal v prostorách Polského institutu konferenci *Súčasná stredoeurópska podoba historického románu*. Zástupci slovenské, maďarské, polské a české literární vědy se v ní snažili z různých hledisek znovu ohledat žánr a tváří v tvář postmoderním uměleckým postupům jej redefinovat.

Podnět vzešel od badatelky pořádací instituce a hlavní organizátorky Judit Görözdí, která je jako slovenská hungaristka dobře obeznámena s výsledky nového genologického průzkumu fenoménu historické prózy v Maďarsku. Právě maďarští reprezentanti byli na konferenci zastoupeni nejpočetněji. Na prvním místě je třeba zmínit předního znalce tohoto žánru profesora Mihály Szegedy-Maszáka, který konferenci otevřel. Jeho příspěvek úspěšně vyvrátil přetrvávající tezi, že zakladatelem žánru historické prózy je skotský romantik Walter Scott, a s dostatečnou argumentací prokázal, že jeho kořeny je třeba hledat ve francouzské literatuře 17. století. Uznávaný slovenský literární vědec Peter Zajac se v následujícím referátu zabýval existenciálním rozměrem historického románu ve slovenské próze po roce 1945, především v prozaickém díle Jána Johanidesa. Třetí hlavní referát pronesl autor tohoto článku na téma alternativního historického románu, který se v posledních letech těší v českém prostředí značné popularity nejen prostřednictvím překladů z cizích jazyků, ale i díky literární tvorbě domácích literátů.

Pravidelnou výhodou mezinárodních konferencí bývá skutečnost, že badatel zabývající se konkrétní uměleckou oblastí v jediném národním prostředí může svoje poznatky konfrontovat s pohledy jinonárodními a závěry svého výzkumu revidovat. Zasluhou pořadatelů se podařilo tento potřebný korektiv nabídnout nejen prostřednictvím živých diskusí, ale často v rámci jediného komparativního příspěvku. Tak kupříkladu maďarská badatelka Magdolna Balogh pojednala fenomén současné polské literatury, tzv. gdaňskou literaturu, Nitran Kristián Benyovszky srovnával maďarskou a českou historickou detektivku, organizátorka konference se věnovala snad nejvýznamnějšímu prozaikovi současné maďarské literatury Péteru Esterházymu, její kolega Roman Mikuláš zase podal klasifikaci historického románu současné rakouské literatury. V této souvislosti je zapotřebí

vyzdvihnout, že nejčastěji jmenované texty v posledních příspěvcích i v následné diskusi, totiž Esterházyho opus magnum *Harmonia caelestis* a román *Vyhnání z pekla* Roberta Menasseho, vydalo loni v české mutaci nakladatelství Academia.

Českou literární vědu vedle autora článku reprezentovali za absentujícího Pavla Janouška jeho mladší, teoreticky zaměření kolegové z pražského Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Jiří Koteš se pokusil o dialogickou interpretaci obrozenské tetralogie Vladimíra Macury *Ten, který bude*, Vladimír Trpka doložil na první pohled překvapivou přítomnost velkých dějin v díle navýsost postmoderního prozaika, jakým je brněnský Jiří Kratochvíl.

Organizátorům se během dvou dnů podařilo vytvořit vskutku tvůrčí setkání, z něhož neodjžděl snad ani jediný účastník neobohacen či snad dokonce zklamán. Jednací bloky nebyly časově náročné, a tudíž ani únavné, diskuse následovala po každém příspěvku a předsedající měl nejednou problém ji kvůli dalšímu programu zastavit. Jakkoliv se debatovalo plamenně a inspirativně, jednalo se vždy o diskusi věcnou, nezaměřenou nijak osobně. Leckdy se přitom hranice žánru porušovaly a přestávaly plnit limitující funkci, což někteří účastníci kvitovali, jiní žánrovou relativizaci nepřijímali snadno.

Příjemným zpestřením byl společný oběd ve vyhlášené bratislavské restauraci, kde byly účastníci počastováni slovenským národním jídlem, jak jinak než brynzovými haluškami. Jen škoda, že pořadatelé nemysleli také na večerní společný program, který by umožnil vzájemné bližší poznání účastníků a třeba i navázání vědecké spolupráce. Nejedna badatel vnímá totiž podobná setkání nejen jako obohacení svého výzkumu, což se v Bratislavě naplnilo vrchovatě, ale také jako společenskou událost.

doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.
Katedra bohemistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Křížkovského 10
771 80 Olomouc
erik.gilk@upol.cz